

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pakita Bereziartu

*Ezkio-Itsaso
Gipuzkoa (1919)*

Aurkibidea

Biografia

1919an jaio zen Andu Handi baserrian. Eskolara Ezkiora bertara joan zen eta gaztetan neskame ibili zen Tolosan. 25 urterekin Ezkiora itzuli zen, Igartubeiti baserriko Joxe Mendigurenekin ezkontzera. Igartubeiti baserria Gipuzkoako Aldundiak erosi zuen, konpondu eta museoa egiteko bertan, Euskal Herriko baserririk zahar eta ederrenetarikoa delako.

Zintak

EZK-004

- **Proiektua:** Gure Nagusiak - Urola Garaia: Mende bat iruditan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"
- **Data:** 2006-01-01
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Emalea:** Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"

Pasarteak

1. 1919an jaioa

- **Erref:** EZK-004/001
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:17

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Abizenaren inguruko kontuak. 1919-08-30ean jaioa da, ingurukoek 31koa dela uste izan badute ere.</p>

Transkripzioa

- Bereciartu edo Bereciartua?
- Ez, Bereciartu.
- Ni Bereciartua naiz.
- Ah! Bai, bai guk ere... "hasta hace unos años sí", baino bat jun zan... enterau in behar zola beak! zan espeziala... eta jun zan, nik ez dakit noa jun zan, ta ekarri zon harek notizie "que somos Bereciartu".
- Bereciartu zeate?
- Ta oain Bereziartu, hori da!
- Ze urtetan jaiotakoa zea?
- Mil novecientos diecinueve.

- Hemeretziak?
- Bai!
- Ta ze egunetan? Ze egunetan? Ze eguna? Ze egunetakoa zea?
- Itxoin, itxoin. "Treinta y uno de agosto" esaten ziaten, baino hori´re ez da hala, treintan jaio omen nitzen. Beti "treinta y uno de agosto", eta Donostin dauzket familiar batzuk, eta beti "treinta y uno de agosto se creen que tengo el cumpleaños". Eta... esan ziaten udaletxan: treinta... ez zare treinta y unon jaiota, jaio treintan zare inda. Eta treinta y unon ayuntamentun.
- Hortxe ibili zinen endredoa ematen goizeko, gaueko, hamabitan... hortxe, tarte hortan ez? Treinta, treinta y uno...
- Hori ba, ta geo oain, esan non: "bueno, bi eunetan zelebratu beharko det treinta y uno y treinta". Baino ez, treintan jaio ta treinta y unon ayuntamentun, la lista.

2. Ezkioko Andu Handi baserrian jaioa

- **Erref:** EZK-004/003
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:02:07. **Bukatu:** 00:02:31

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Pakita Ezkioko Andu Handi baserrian jaioa da. Gurasoak baserritarrak zituen.</p>

Transkripzioa

- Bueno lasai! Bueno eta zu nun jaiotakoa zea Pakita?
- Ezkio, Ezkio... Ezquioga, Ezkion, Ezkio.
- Ze baserritan edo nun?
- Andu Handi!
- Andu Handin? Aitta zer zan baserritarra?
- Bai, bai, aita eta ama biak, biak bai.
- Biak baserrikoak?
- Oso baserrin gainea, buenoo...

3. Etxean fruitu-arboletarako afizioa

- **Erref:** EZK-004/004
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:02:31. **Bukatu:** 00:03:46

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzeta eta soroa

Laburpena:

<p>Baserria eta lur-sailak handiak ziren, baina 2-3 behi besterik ez zituzten izaten. Etxeko gizonek (senarrak eta koinatuak) fruitu arbolak landatu eta haiekin lan egiteko afizioa zuten. Hori dela eta, batzuek "Fruteros" deitzen zieten.</p>

Transkripzioa

- Zer zan haundie baserria?

- Bai, baiño ez zan /etzan/ ordun baserrie gaur bezela itten e. Behiek...
 Haundie bai baserrie, etxea, ta terrenok´e bai, baiño behiek bi-hiru "no más".

- Eta ze itten zenuten garia, ta artoa ta babak...

- Bai, bai pixkat, pixkat garai hartan.

- Baserritan ordun itten zan denetarik pixka bat, oilo batzuk, koneju batzuk, ardi batzuk, bariedadea eoten zan, ez?

- Bai, behiena gehiena. Eta gero guren ilusioa zuten gizonezkoak fruta arbolak.

- Gizonezkoak esan nahi dezu zure anaiak?

- Ez, koiñatok, koiñatok zon hori. Ta gizonak´e bai, esto, fruta arbolak, hortixi, hortixi... Bazan jendea hots eitten, esaten ziutena "Fruteros".

- "Fruteros"?

- Bai, zeatio halaxe zuen Beittin ilusioa. Ta behiekin ez zuen gero ateratzen ezer.

- Behiekin?

- Zeatio dana batea etortzen zien, belarrak eta danak gero alperrik galdu.

- Klaro, ta ezin danetara iritxi.

- Daneta ezin.

- Fruta jaso ta behiek jetzi ta belarra...

- Hori da, hori da, bai, bai... baiño bolara bat euki zuten fruta...!!

- Hori zein esan dezu zure koiñadue?

- Bai, koiñadue. Bizi zien bi anai, nere senarra ta...

- Mendigurentarrak?

- Bai, bai, bai...

4. Zazpi anai-arrebako familiakoa

- **Erref:** EZK-004/005
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:03:46. **Bukatu:** 00:04:14

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Zazpi anai-arreba ziren etxean, bost neska eta bi mutil.</p>

Transkripzioa

- Baiño zuek zenbat senide ziñeten? Zenbat anai-arreba?

- Gu geu? Ala...

- Bai, bai, txikitan, bai, zure anai- arrebak.

- Zazpi

- Zazpi ziñaten?

- Bi mutil eta bost neska.

- Neska asko.

- Hola giñutzen ba!

- Baserrin komeni al da neska asko egotea o hobe da mutila egotea? Zuri ze traza hartzen diozu?

- Oain behintzat berdiñak e! oain behintzat berdiñak die.

5. Tolosan, neskame eta paper lantegian

- **Erref:** EZK-004/006
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:04:14. **Bukatu:** 00:05:10

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Neskak neskame joaten ziren. Pakita 17 urterekin joan zen lanera. Tolosan neskame egon zen lehenengo eta gero paper lantegi batean aritu zen lanean. Bi ahizpa zituen eta haiek eraman zuten. Neskame egon zen tokiko nagusia, gerra garaian, berak 17 urte zituela, fusilatu egin zuten.

Transkripzioa

- Gero guk irtetzen gendun "a servir", neskame! Neskak neskame!!
- Bai? Oseake...
- Tolosan eonda nau, ta papeleran´e in non lana pixkat berriz.
- Bai? Ze jun ziñen gaztetan? Oso gaztetan?
- Hamazazpi urtekin. Lehen bi ahizpa neuzken ta haiek eaman zia... bat ezkondu zanen, ni eaman nituen haien ondora. Con Caballero, aitzeraik ez dezu Caballeronik?
- Ez...
- Fusilau in zuen gizona. Bai, nausie fusilau in zuen eta..., zea ziela... nola da hori?
- Ze izango zan gerra garaian hori?
- Bai, bai, lehenauko gerran, nik hure ezautu non, gerra hure!
- Zuk gerran, Españiko gerran zeneuzkan 17 urte.
- Bai, bai, bai, bai.
- Jun berritan?
- Bai! Eta hantxe zerbitzen eon nitzenen ni...

6. Eskolan irakurketa atsegin zuen

- **Erref:** EZK-004/007
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:05:10. **Bukatu:** 00:08:15

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Neskame joan aurretik eskolan ibili zen. Irakasleak aipatzen ditu. Apaiz euskaldun bat ere izan zuen irakasle, orduan euskarak bultzada handia izan zuen. Irakurtzen oso ondo zekien eta bera izaten zen eskolan beti irakurtzen zuena. Pasadizo bat kontatzen du.

Transkripzioa

- Baiño bittarte horretan hemen, Ezkion, ze bizimodu in zendun? Lana baserrin?
- Baserrin, bai, bai, bai
- Ta eskolan?
- Bueno, bi gizonezko neuzken etxen eta umekin... gehiena nik etxen.
- Ez, ez, baiño esaten dizut zu ume ziñela.
- A! ni umea nitzela? Ba eskola juten giñen, amak bialtzen ziun eskolara.
- Nora? hemen beheran?
- Bai
- Ze maistra o ze maisu euki zenun?
- Ba maistra bat zan hure, Juanita hure, hor nunbait hemengoa. Baiño gero

beste bat etorri zitzaion Zaragozako Asunción, Asunción eta hure buff!!
 Builak ateratzen zittun, baiño erakusteko ez zon balio.

- Ez zon balio?

- Ez! Ormaizteiko batek...

- "Mucho ruido y pocas nueces" esaten dana?

- Bai, bai, harek bai... Baiño hemen Ormazteiko bat euki gendun sobrestanten alaba, ez zan haundie, ni bezelaxe, baiño haren eskola dauket nik. A! Haren aurretik euki gendun apaiz bat, hauuunndi bat! Don Juan `Haundie´ esaten giñun.

- Don Juan `Haundie´?

- Bai, hure euskaldune e! Ordun, garai hartan izan zan... euskerak izan zon indar bat. Ordun, oain bezelaxe, ordun´e nere garaian! Ta nik irakurtzen oso ondo itten emen non eta etortzen zien eskola, iñor etortzen baldin bazan, beti neri irakurtzeko. Irakurtzen ipintzen...

- A ver Pakita, leittu zazu pixka bat hauek entzuteko, ta zuk taka! leittu, ez?

- A! Bai, bai, bai, bai.

- Dotriña ta holako gauzak?

- Bai, bai. Ta esango dizut, Donostira eaman giñutzen ordun, nola zan, esan dizut euskerak indar pixkat... ba, zea baten, eskursio baten, ta eman giñutzen sei neska. Ni nitzen zazpi urtekoa... hola lurren justun ikusten nitzen —bai, badakit hori— eta bestek haundigok zien, —gero maistra´re ikasi zon batek ta. Baiño, ordun, hala giñen. Eta eaman ziguten Donostira, zea, eskursio horta, eta ni tabladuri batea igo nittuen —ez nitzen ba ikusi´re itten, hain txikie zazpi urtekin!— eta gero irakurtzen ipini nituen tabladuri hortan.

- Jende aurren?

- Bai, bai, jende askon aurren. Eta nik irakurri non... Nik ez dakit ze irakurri non, baiña han bazekien batzuk, "política algo, algo de la política" izango zan. Jo ziaten txalo batzuk...!!

- Bai ala?

- Bueno!! Eta "el primer premio" atera omen non.

- A bai?

- Hori esan ziaten. Baiño guk ez gendun dirue ikusi, beajen gastau omen zan; hoge duro o ez dakit ze "del premio", baiño beajen.

- A ze estrenoa!

- Bai, bai, beajen gastau omen zan ta...

- Pakita, irabazi, baiño...

- Baiño... Bai. Eta gero argazkik. Hori bai, argazkie badet nik, hor due, alabak-eta eukiko dittue, baina argazkie atara ziaten eta hori... horixe, "ese recuerdo ya tengo" ordukoa.

- Osea que ya txikitatik, bueno, bixie ta leitzen ta...

- Hori bai. Irakurtzeko bai, danai... dana ez dakit nik zenbaitei...

- Zuk bestela irakurtzeko asti handirik ez zendun eukiko etxen ta hola o, lana in behar ardik zaindu eta...

- Gainea ez, ez, ez eskolara, eskolan... Ama zan gurea... eskolara umek bealdu zittun e, bialdu giñutzen amak, amak bai.

7. Etxeko jolasak

- **Erref:** EZK-004/008
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:08:15. **Bukatu:** 00:08:51

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Etxean jolas egiten zuten, ezkutaketan, txori-habia bila, harrapaketan, etab.</p>

Transkripzioa

- Eskolan-ta leittu bai, baiña esan nahi det, gero ya etxen irakurtzeko astirik eta...
- Gero etxen... jolas ein.
- Jolas ein?
- Jolastu eitten gendula guk txikik giñenen, jolastu.
- Ze jolas eiten zenduen?
- Ba, korrikan edo harrapaketan, ta izkutaketan ta...
- Txori kabik bilatzea ta hola´re bai?
- Baita, baita hori´re pixkat bai. Ta perretxikuk bilatzea´re bai, gertun genduzken ta.
- Ta sagarrak lapurtu, ahal bazien, pare bat edo, abusu egin gabe...?
- Ez, hortan no... baiño...
- Ordun ez zan beharrik ere, sagarra asko eongo zan eta hartu lurretik eta...
- Bai, bai, baita.
- Txori kabik bilatzea ta...

8. Ama 'Joxpiki'

- **Erref:** EZK-004/009
- **Iraupena:** 0:00:26. **Hasi:** 00:08:51. **Bukatu:** 00:09:17

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Ama, Joxepa Inazia Garmendia 'Joxpiki', bihotz handikoa eta langilea zen.</p>

Transkripzioa

- Osea, kategoria ez genduken jaten´e, lujoik batere ez, baiña goseik´e ez. Gosea´re ez gendun pasatzen. Ama oso ona gendun ta. Oso ona ama, "valía oro".
- Nola zun izena amak?
- Josefa Ignacia, Joxpiki, Josefa Ignacia, bai Joxpiki. Balio zon asko amak.

9. Neskame egon zeneko kontuak

- **Erref:** EZK-004/010
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:09:17. **Bukatu:** 00:11:32

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Tolosan bi ahizpa zituen bera neskame joan aurretik eta bat ezkontzen zelako joan zen haren ordezeko. Caballero zuen izena nagusiak eta paper lantegiaren jabea zen. Neskametzan, mahaia zerbitzatzeko lan egiten zuen eta semeak ahizpak zaintzen zituen.

Transkripzioa

- Eta gero ordun hamasei-hamazazpi urterekin Tolosara lanera?
- Bai.
- Neskame?
- Neskame! Bi ahizpa neuzken han.
- Ya aurretik! Osea, zu ez zifan zaharrena senidetan
- Ez, ez zaharrena han zeon, neskame zeon.
- Bai... ta beste bat'e bai ta...
- Hua ezkondu iten zan ordun, ta ni horreatio eaman nittuen beste ahizpa baten ondora.
- Eta haren ordeze edo jun zinan, ezkontzen zalako hura, Caballero horren etxea.
- Horren etxea, zeatio horrik zeukaten... bi neska eukitzen zittuen: cocinera y... bestea, ni.
- Neskame o zerbitzen o...
- Bai, bai, bai. "Camarera, como se dice ahora".
- Kamarera, hori da.
- Ordun ez dakit ze esaten gendun, baiño...
- "La muchacha" esaten zan asko baita.
- Bai, bai, baita. Neskamea!
- Neskamea euskeraz eta "La muchacha" edo...
- Bai, hori da.
- "La sirvienta" edo "el servicio" edo...
- Bai, ba, eta holaxe eon ginen.
- Eta Caballero hau zein zan ba? Zer zan e...?
- Hau... enpresa zeuken! "Papelera era de él". Berea zan papelera zeakoa, "no sé qué nombre", oain ez zat segittun... berdin da, berdin da... PAPELERA ESPAÑOLA! Zan ordun. Oaiñ'e badakit nun daun hure, hospitala dauke goien harek.
- Eta ze in behar zendun? Mahaia-eta zerbitzatu, ohiak egin... eta umeak ere zaindu igual?
- Ez, umeik ez zeon han ordun ia.
- Ez zeon umeik?
- Ama hilda zeukaten, eta hango nagusie etorri zan Andondira. Faborez eskatu zion gure gurasoi neskamea ez kentzeko behintzat, zeatio umeik txikik zittula hil zitzaion andrea eta nahi zon, ohittuta zeren umeik gure ahizpakin, eta ahizpa hure ez kentzeko behintzat. Ezkontzen zan, baiño...
- Semeak-eta zaintzeko behintzat.
- Bai, bai.
- Kariñoa hartuko zioten zure...
- Ta gaztek zien ta... seme bat eta bi alaba zien haiek.
- Osea, umeak zaintzen zittun zure ahizpa zaharrenak eta gero zu han etxea pixkat goarnatzen edo atenditzen edo...
- Bai, bai. Ta beste ahizpa kozinera, ta... hantxe hirurok ibiltzen ginen lenengotik, baiño gero ezkondu zan ta gero bi eoten gifen, ni ta beste bat. Bai, hilda die haek bik, danak hilda dauzket, neu bakarrik!

10. Sozialistek nagusia hil zutenekoak

- **Erref:** EZK-004/011
- **Iraupena:** 0:03:54. **Hasi:** 00:11:32. **Bukatu:** 00:15:26

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Sozialistak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Caballero, bere nagusia, sozialistek hil zuten bera neskame han zegoela. Berak zabaldu zien atea. Orduko pasadizoak kontatzen ditu. Nagusia eta anaia biak hil zituzten.

Transkripzioa

- Eta esan dezu fusilatu egin zutela gizon hau.
- Bai, osea, gerra denboran. Gaiñea atea neuk iriki nien; "socialistas"! Sozialistak zien.
- A bai?
- Gaiñea, hori´re badakit. Sozialistak esan ziaten. Jun zien bi gazte, atea jo zuen ta ni, atea errebitzen ni eoten nitzten, kozinera ez!, tenía que estar yo. Eta irten non eta nausie aber etxen zeon esan ziaten eta bai, despatxon zeola eta "Esaiozu irtetzeko"- esan ziaten. Ta hala irten zon eta bi edo hiru hitz, nik ez dakit gutxi hitz eingo zuen. Gero nausik eskau zittun, ba, bi alaba zeuzken, eta haiekin eotea. Haiei eman zien musu bana eta beste sozialista horik aide eaman zuen nausie eakin, atea etorri zienak, bai, eaman zuten. Bi musu eman alabai, haik utzi zittun, ta eaman zittuen. Bueno, gero euki zittuen Tolosan kartzelan. Bai, Tolosan zan hori eta kartzelan sartu zituen hure ta beste anai bat´e bai berea. Eta...
- Segi, segi, segi, zuk segi... Anaia eta biak kartzelan.
- Eta gero Donostira pasa zittuen. Donostiko kartzelan bat eo zeoze, Donostira behintzat. Bueno, han´e euki zittuen, ez dakit, egun batzutan. Eta alaba jun ikustea´re, eta de mala manera tratatu omen zittuen han zerenak, sozialista horik, a las hijas, ta haiek near, near egiten zuten. Ze in behar zuen ba aita hala ikusita? Amaik ez zeukaten... eta horrela behintzat. Eta gero han egun batzutan euki zituen Tolosan ta gero Donostira pasa zituela. Eta Donostin eaman kanposantura ta pin-pun, pin-pun hamaika hil. Hamaika eaman zittuela esaten, guk hori entzun gendun, eta han fusilau in zittuzten. Ta gero guri entregau ziuten, me acuerdo, beak zeuzkaten eskapulariok, nagusik zeuzkanak, ta haiek etxea ekarri zittuen. Sozialista horik izango zien ekarri zuenak, alquien... behintzat ekarri zittuen etxea. Baiño nausie falta. Bi anai hil zittuzten han, nausie ta bere anaie. Hure konzejala zan bestea, baiño gure nausie ez zan ezer, bakarrik fabrika zeukela. Baiño beak esaten zuena, oso ona zan, eta gaiñea esaten zon, nola etortzen bazan erdaldune o euskaldune o quien sea, harek lana denai ematen ziela. Eta... on puska bat! Lana danai eman, sin distinción, eta hori esaten gendun. Han bestea aunke sea zan konzejala ta... tenía...
- Kargu bat... politikan kargu bat zukan, baiño...
- Bai, kargu bat zeukala. Baiño gurek, esan deana, enpresa. Baiño danai ematen ziela, hori esaten zuen.
- Eta, ordun, zuk nola geldittu zinen? Han lanean jarraitu zenun?
- Ez! Bueno, arten bai. Gero zeukaten seme bat... gaiñea, ordun republika garaie nola zan, seme bat kartzelan Bilbaon. Hure´re harrapatu in zuten, baiño hue ez zuen hil, bakarrik a Bilbao.
- Seme bat Caballero horrena?
- Bai, bai, horrena! Jose Mari. Hil zan. Eta hure, detenitu in zuen hure´re eta

hure Bilbaora pasa zuen. Eta Bilbon han hamaika hilabete-edo euki zittuzten gerra denboran. Hure ez zuen hil, baiño han euki zuen, esan dana, un... tal tiempo Bilbaon. Hure etorri zan etxea.

- Etxera etorri zan.
- Bai, etorri zan etxea.
- Eta, orduan, zu han zeunden etxe hartan...
- Bai, hartan. Ordun bai.
- Segitu zenun?
- Bai, zeatio seme hure, gaiñea, ezkonduakoa zan eta andrea han zegon. Uf! Andrek´e rato batzuk, kalen´e mareauta-ta cuando veía algun avión ta... bakizu, larrialdik.
- Bai, bai, gerrako...
- Bai, bai, ba hua euki zuten hala.

11. Neskame urte askoan etxe berean

- **Erref:** EZK-004/012
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:15:26. **Bukatu:** 00:17:52

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Fusilaketaren ondorenean ere Pakitak etxe hartan jarraitu zuen lanean Caballero zenaren semea etxera itzuli baitzen. Bere ahizpak ere han jarraitu zuen. Etxe hartako giroa aipatzen du. Haren alabetako bat moja joan zen.

Transkripzioa

- Eta, ordun, zuk seittu zenun, eta zein zenittun etxe hartan? bizitzen zein zian?
- Ba bi alaba horik, eta nere ahizpa. Nere ahizpa zeon eta bi alaba...
- Alaba hoiek gaztetxoak, ez?
- Bai, bueno, horik ia ni baiño zaharragok bik.
- A, bai?
- Bai, zien ni baiño zahartxegok. Osea, nik neuzken ordun han ba hemeretzi urte? Eta haiek ba hogeit edo hogeta bat, hola zien behintzat.
- Eta hoiekin segitu zenun.
- Bai, denboralditxo bat bai. Gero, gaiñea, zeon semen andrea, hori, erreiñe, ta hura´re batzutan etortzen zan, ta alabakin-ta juntatzen zien ta nearraldi bat iten zuten... Ta aitai hori...
- Zuri ere sartuko zitzaizun halako zea bat, ez?
- Bueno, guk ordun oain bezela...
- Jakiñik zuk atea ireki zenuela ta hori guztia... tratu txarra da hori e!
- Bai, bai, hoixe dala! Eta oain... Giñen pixu bat, pixu baten bizi giñen, pixu bat zan. Ez zan etxe bakarra´re, Caballero hori, pixu bat. Eta aldameneko neskamek´e launek giñutzen. Ta, gaiñea, gauen bildurrekin lurren etzanda neskame danak lo itten gendun, eun batzutan. Hori gerra denboran, e! Gerra denboran.
- Alkarren babesa-edo bilatuz, ez?
- Zeoze behintzat, zeatio balak botatzen zittuzten de Navarra, Naparroti. Eta bilatu gendun poltxiku baten bala bat —hori´re bai—, handik etorrita. Ez giñutzen gu harrapau ta poltxikun sartu zan bala hori. Así, holaxe izan zien, ba, hango kontuk´e.
- Osea ke, gerra garaia hor Tolosan pasatu zenun.

- Bai. Bai, bai, bai, bai. Eta gero entzun gendun, bueno, ba, libratu giñela ba gerratik´e Tolosan.

- Bukatu zan gerra, ez?

- Bai, bai bukatu zan. Bukatu zan ta... Bukatu zala ta...

- Gerra bukatu ta gero etorriko zan semea ere, edo lehenago?

- Ez, gerogon, geroxeo, geroxeo. Baiño laixte nik uste etorriko zan, hori ez dauket oso kontun, baiño geroxeon etorriko zan.

- (senidea): Alabak jun zien monja.

- Alabak, Caballero horren alabak, monja jun ziran?

- Bai, bat eskolan zebilenetik zeuken bokazioa moja juteko. Besteak ez. La otra, la mayor, era una señorita. Ta hure, Pepita, señorita. Baiña bestea, Remedios Caballero, Remedios Caballero eta eskolatik zeuken bokazioa moja juteko, ta hure moja jun zan. Baiño bestea ez zan jun.

12. Paper lantegian eta "Boinas Eloseg"n lanean

- **Erref:** EZK-004/013
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:17:52. **Bukatu:** 00:18:53

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Tolosaldeko lantegiak

Laburpena:

<p>Neskametzatik atera ondorenean ahizpak eta biek Tolosan jarraitu zuten lanean. Bata paper lantegian eta bestea "Boinas Eloseg"n aritu ziren lanean.</p>

Transkripzioa

- Eta zu ya etorriko ziñan etxera bueltan o ze?

- Bueno, segittun ez, baiño bai, bai, gero bai. Gero ya...

- Moja jun baziren hoiek eta...

- Bai. Gero ya "las dos hermanas". Horregatio dauket gero papeleran; ni papeleran eta nere ahizpa "en las boinas".

- Hemen?

- Elosegin. Elosegin sartu giñen han lanen.

- Tolosan?

- Bai, baserrira etorri gabe han sartu giñen.

- A!

- Horregatio.

- Osea, neskametik atera ziñen, baiño Tolosan segitu lanen.

- Bai, osea, papeleran, hantxe aldamenen. Bai, bai. Eta ahizpa "en las boinas".

- A! Elosegin, han.

- "Boinas Eloseg"n, bai. Horixe dauzket gogon. Hala segi gendun.

- Eta zenbat... denbora asko egin zenuten han Tolosan gero ya esan nahi det papeleran ta...?

- Bai, papeleran ta hola egin gendun denbora pixkat, zeatio nik Tolosako berri badakit dexente. Bueno, oain oso kanbiauta gare danok, e!

- Dana dao oso kanbiauta.

- Dana, dana oso... hemen´e bai ta han´e hala... Baiño Tolosa, ba, pixkat ezautzen det.

13. Ezkion ezkondu eta Zaragozara

- **Erref:** EZK-004/014
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:18:53. **Bukatu:** 00:22:00

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Urte batzuk Tolosan igaro ondoren, ezkondu egin zen. Senarra lehendik ezagutzen zuen. Goizeko seietan ezkondu ziren eta gogoan du Ezkion soldaduak zeudela egun hartan. Ezkondu ziren egun berean Zaragozara joan ziren eta handik itzultzean egin zuten ezkontzako bazkaria etxean.</p>

Transkripzioa

- Eta gero ya, urte batzuk egin han ez? Tolosan papeleran... eta ze urtekin bueltauko ziñan zeara, etxera, Ezkiora?
- Ba ni handik ezkontzea zea ingo nintzen neu're, Ezkioko bat lehen ezaune neukena. Lehendik, eskolatik-eta ezautzen giñen. Ordun baserrik gertun zeuden ta... bai, eskolatik ezautzen gendunakin. Eta gero, ni ezkondu, ordun ezkonduko nintzen. Handi, bai. Beste iñoa ez nitzen ni jun.
- Baiño -nobioa ezautzen zendun aurretik, baiño- noiz hasi ziñaten nobio bezela edo?
- Ba, ordun, ordun, gero.
- A! etorri ziñanean?
- Bai, baiño ya han neola. Ta geo etxea...
- Han zeundela ya pixkat tratun hasi...
- Bai, bai, bai, bi baserrik gertun zeuden eta ezautzen giñen, bai.
- Ya, ya, ya.
- Senarra bai.
- Bueno, eta zenbat urtekin ezkondu ziñen?
- Itxoin, nik urtek... ezkondu...
- Gutxi gorabehera, e.
- Laister... Bai.... gutxi gorabehera, bai, bai. Bai, denbora luze ez giñen ibili gu. Ez dakit ba ze...
- 25/30 urtekin edo?
- Hogeta bost, hogeta bost uste det, bai, hogeta bost urtekin ezkondu nitzela.
- Hemen Ezkion?
- Bai, bai, Ezkion, goizeko seiretan.
- Ezkondu al ziñan?
- Bai.
- Joe! Zer zenun beldurra alde ingo ote zun ala?
- Oain bezela ez. Ordun, bueno...! Goizeko seiretan. Eta, gaiñea, ordun zeuden, ba, gerra denbora nola zan, soldaduk zeuden Ezkion.
- A bai?
- Soldadu tropela.
- Bueno, gerra ya bukatuta egongo zan, ez?
- Bukatuta, bai.
- Baiño oraindik ere bazeuden?
- Bai, bai, bai, bai. Eta hantxe, gure baserriko basotan ta [Olaan] zeuden.
- Soldaduak eta.
- Eta haen tarteti ezkontzea, elizara.
- A ze eskolta eraman zenutena Ezkioko eliza!
- Bai, bai, hoixe. Baiña goizeko seiretan, e!
- Goizeko seiretan?

- Bai. Gaur hamabitan eo ordu bata eo hola izaten da, baiño ordun seiretan ezkondu giñen. Ta jun giñen Zaragozaa.

- Baiño seiretan zergaitik? Eliza...

- Hoi nik ez dakit zergatik, baiño ordun normala zan.

- Baiño gero bazkaria eta hori egingo zenuten, festa pixka bat. Ez?

- Bueno, ez. Egun hartan behintzat "a Zaragoza".

- Zuzenean? Ezkondu eta egun berberean?

- Bai, "a Zaragoza". Eta gero, handik etorri... Ordun jenerala zan hori, gaiñea, e! Zeatio ostegun bat izango zan ezkondu giñena eta iganden etorri Zaragozatik eta... Itxoin. Zaragozatik etorri ta ordun bazkarie, "invitados" ordun.

- Aiba!

- Jaien. Bai.

- Eta Zaragozako biaje hori zer zala ta? Pixkat ikustea Zaragoza?

- Klaro, klaro, "viaje de novios".

- "Viaje de novios"? Osea, lenengo iten zendun ezkondu, "viaje de novios" a 3-4 egunetakoa...

- Eta gero "invitados".

- ... eta gero...

- Bazkaria, etxen, baserrin. Bai.

- Etxen.

- Bai, bai.

- Aittak igual hilko zun txekorren bat edo, ez?

- Ez, ez, no! Hori ez dauket gogon. Baiño bai, kozinera eamaten zan espresamente bazkaria prestatzeko, ta horrela. Hoixe dauket, ba, gogon.

14. Umea galdu zueneko bizipenak

- **Erref:** EZK-004/015
- **Iraupena:** 0:04:38. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:26:38

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

<p>Ezkondu ondorenean Ezkion jarri ziren bizitzen. Senarra bere etxe ondoko baserrikoa zen. Baserrian lan egiten zuen. Hiru seme eta alaba izan zituen. Ume bat galdu ere egin zuen. Orduko gertaerak kontatzen ditu. Orduan ez zen kotxerik eta amerikar bati laguntza eskatuta joan ziren Zumarragatik Donostiara. Hamargarren egunerako hasi zen osatzen.</p>

Transkripzioa

- Eta gero ya jarri ziñaten hemen bizitzen?

- Bai, bai.

- Senarra bertakoa zan? Igartubeitikoa zan?

- Bai, bai. Andu Handikok gu, behean zeon baserri bat.

- Hori da, zu Andu Handikoa ta...

- Ta beste bat goraxeon Beitti, senarrana pixkat goraxeon.

- Ta senarrak ze iten zun baserrin ta? Lana ta hori esan nahi det.

- Bai, bai, bai.

- Zer zeneuzkaten, pues, betikoa, behiak eta ahuntzak eta...? Behiak ta sorok eta hola, ez?

- Bai, bai, danetik pixkat izaten zan ordun, "poca cosa", gutxi.

- Hori da, danetatik pixka bat. Hori da. Eta ordun ya hasiko ziñen seme ta alabak eukitzen edo?

- Bai, bai, bai.

- Zenbat euki dittuzu?

- Nik euki bost: lau mutil eta neska bat. Nobena in eta ekarri gendun neska hori, erregututa.

- A bai?

- (Senidea): Gero bat hil zan.

- E?

- (Senidea): Bat ez zan jaio.

- ¿Cómo que no?

- Zenbat dauzkazu oain? Bost?

- Bai, lau mutil ta neska... EZ! Hiru mutil ta neska. Hiru mutil ta neska. Hori da! Hiru mutil eta neska.

- Eta bat...

- (Senidea): Aborto bat.

- A, bai, hori bai. Uuu!!! Horik nola eaman nittuen Donostira. Sin sangre.

- Bai, horik gertau iten ziran, ez? Horik gertau iten ziran sasoi hartan, medikua´re urruti eta... Klaro, konplikazion bat euki ezkeru erditzerakoan...

- Hemorragi bat eman zian eta me quedé sin sangre.

- Klaro, klaro, klaro.

- Eta Donostira hartu ta eaman nittuen.

- Ordun bastante ohikoa zan jendeak, ba, edo semeak hilda jaio o gaixotasunak ere izaten zian ta...

- Ba, ba, sin nada, falta bat bakarrik neuken eta hemorragik eman zian. Eta "que me iba en... o sea, en sangre; sin sangre me quedé" eta medikue bizkorra izan zan, notau zeatio ote zan, ze nee senarra jun ta medikui esplikazioa in zion eta "¿qué podrá ser?, ¿qué puede tener pues? esto y esto..." ta behintzat bizkorra izan zan. Zeatio mediku harek aurreko eunen gauza horrezaz hitz ein emen zon beste batekin "por casualidad" eta seitun antzeman "que me tenían que operar enseguida; pero enseguida eh!". Beak laundu zian medikuk Donostira juten´e. Eta ordun ez zan kotxeik´e oain bezela eta Zumarraga jun zien nere senarra eta koiñatue. Eta han esplikatu zioten, amerikano bat kotxekin eo. San Ferminen zien, gaiñea, ordun, San Fermine. Eta han amerikano horren kotxea Zumarran billau. Ez zeon /etzeon/ ba kotxeik iñun´e! Eta esan diote horri ze gertatzen zitzaien eta "desconfiado". Como eran San Fermine", desconfiata. Eta esan omen zon: "egie esaten al diazue? Egie?" eta bestek larri, nere senarra-ta larri, baietz ba, baietz, ez zeukatela kotxeik eta azkar behar zuela. Ta utzi zioten amerikano horrek kotxe hori ni eamateko. Ta medikue´re hantxe jun zan, Bengoa, [...]. Eta jun giñen Donostira. Tolosan geldittu eta indizio bat jarri zian medikuk, Bengoak. Eske ni ai nitzen, ai nitzen azkenetan, azkenak ematen. "Me acuerdo al salir de casa un respiro así hice" eta "sin conocimiento".

- Odolusten, ez?

- Bai, bai, odolusten. Eta Donostira! Bueno, ba, eaman naue Donostira eta han moittu zittuen han neuzken parientek eta horik danak eta hasi die... Moja´re hantxe [zeuden], koiñata bat, ospital hartan. Eta hasi zienen odola sartzeko, zaiñik ezin billau, ezin billau. Hustuta. Eta iriki ziaten hau eta "en la pierna también", beste iriki bat in ziaten, odola sartzeko zaiñe billatzeko. Ez zuten zaiñik bilatzen. Eta hala, hori in zuen behintzat.

- Eta gaur eguneko adelantuak ez zeuden ta...

- Ez ba, ez ba! Eta hori pasa zan eta hamar euneako esan nien nik: "Badauket apetittu bat... jango nuke... azak jango nittuzke, azak eta indabak jango nittuzke".

- Beira! Seiñale ona.

- Bai. Osea, sano eon, bakarrik hoixe, la hemorragia. Eta...
 - Bueno. Hori pixkat errekuperatzen hasi ziñanen ya ondo.
 - Bai, bai.
 - Emakume gogorra izan ere...
 - Eta neuzken orduako, orduako bi seme neuzken.
 - Oseake hori hirugarrena zan. Izango zan.
 - Bai, bai, hemorragie... Para nada, bueno, hori... ez zan azaldu ezer ez, falta bat bakarrik neuken ta. Hori hola izan zan ba. Bai, "ahora me estoy acordando".

15. Bederatziurrena, neska jaio zedin

- **Erref:** EZK-004/016
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:26:38. **Bukatu:** 00:29:08

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Bera gustura zegoen semeekin, baina senarrak alaba izan nahi zuen. Zumarragan baziren bi emakume ezagun elizarekin oso lotuak zeudenak eta haiek Santa Anari bederatziurrena egiteko esan zieten. Gero, neska jaiotzen bazen, haren izena jarri behar. Halaxe jaio zen eta Ana Maria jarri zioten.

Transkripzioa

- Gero kontatzen nola ekarri zenun neskea.
 - A bai!
 - Ze pasatu zan ba neskeakin?
 - Ba nere senarrak izugarritzko ilusioa zeuken neska izateko. Nei ez zian inporta, e! Hiru mutil neuzken eta nei ez zian inporta, "yo estaba conforme con los chicos". Baiño nere senarra juten zan, esnea eamaten gendun Zumarragaa. Periko `Txiki´ aitzaik ez daukezu zuk?
 - Ez.
 - Ordun bai, ordun asko aitzen zan Periko `Txiki´ñekoa.
 - Periko `Txiki´ñekoak, eramaten zun esnea Zumarragara?
 - Bai, bai. Eta haiek han zeuden bi emakuma, jesuitakin "muy metidas". Eliza´re hantxe zeukaten. [Etxen behintzat] zeukaten haiek eliza´re. Jesuitakin amistade haundie.
 - Baiño hoiek zeintzuk esaten dezu?
 - Periko `Txiki´ñekok.
 - A! Bi... bi emakumak.
 - Bi emakuma, bai, bi emakuma.
 - Ta zer zian Periko `Txiki´horren alabak edo?
 - Bai, bai, bai, bai.
 - Eta hoiek esaten dezu zeudela elizakin-ta oso sartuta?
 - Bai, oso. Elizan bertan. Ta oain arten euki due, e! Egon [da] elizan...
 - Nun Zumarragan?
 - Bai, Zumarragan, Zumarragan, hure Zumarragan. Eta... Bai, Zumarragaa eamaten zan ordun esnea Ezkiotik. Ezkiotik Zumarragaa eamaten zan. Eta horrela behintzat... A! Gero, bai, senarrak nahi zon neska. Neska.
 - Neska, bai, hori da.
 - Eta Periko `Txiki´ñeko horik esan zioten, ba, nobena bat emango zuel... beak emango ziola liburua eta nobena itteko "a Santa Ana". Bai, Santa

Anai eitten zitzaion, eskatzeko. Eta han danok gu fede guztikin jarri belauniko sukalden eta nobena. Eta nobena hori ein ta konsegitzen baldin bazan, izena hala jarri behar zala: Ana. Ana jarri behar zitzaiola, Santa Anai hori ez zitzaiola kendu behar. Eta etorri zan, ba, gau baten Bengoa -ese el que me llevó a San Sebastian y eso, mediku hori-, ni parton jarri nintzenen, eta jaio zan neska, ba! Oain daukeun alaba hori.

- Eta?

- Eta gero ipini giñon Ana Maria.

- Ana Maria?

- Ana Maria izena.

- Honbre, kunplittu in behar die gauza hoiek! Brigida jarri ezkeo, auskalo! Ana Maria jarri behar zitzaion horri.

- Bai, hori. Periko `Txiki´ ñeko horik aklarau zuen hori.

- Oseake, nobena ez zenduen alperrik ein.

- Ez. Nobena, ez dakit... Nobena hasteako "ya tendría que ser lo que sería", baiño, bueno. Oain hori pentsatzen deu, baiño ordun... Ordun fede haundiikin danok.

16. Aurrerapenak; lehenengo garbigailua

- **Erref:** EZK-004/019

- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:30:58. **Bukatu:** 00:33:12

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Lehenengo garbigailua gogoan du. Senarrak ez zuen nahi, baina epeka ordaindu zuten. Ordura artean eskuz moldatzen zen.</p>

Transkripzioa

- Eta lenengo labadora?

- Lenengo labadora izan gendun "a plazos" había que comprar, ez genduken diruik eta para pagar en mano, a plazos. Gaiñea zan una lavadora "Preciosa" izena ekarri zon, eta a plazos. Etorri zan. Eta senarrak ez zon nahi a plazos no quería comprar nada, baiño nik nahi non tener algo, una lavadora.

- Bai, bai. Porke zuk ordura arte harrikoa, arropa garbittu eta hori, eskuz egin beharko zenun.

- Bai, bai, bai, eskuz, eskuz.

- Señale du berak ez zula garbitzen, bestela ekarriko zon lenao.

- Baiño "a plazos". Ta hure´re pobre zan. Pobrea da no tener dinero para eso tampoco. Eta senarrak ez zon nahi, baiño nik bai. Behintzat konsegitu non ekartzea, ekartzeko, ta Preciosa izena zon bat. Etortzen zan, hola, etxez etxe ibiltzen zan saltzen, ta gizona etorri zitzaion ta esplikatu ziun nola zebilzkin. Ta nik behintzat egin non ekartzeko posibilitadea. Eta a plazos jun giñen. Pagatu gendun. Bai. Ta halaxe jun giñen, e! Hilan-hilen. Ez dakit hilen zenbat behar zan.

- Bai, bai, diru bat...

- A plazos. Bai, diru bat eman behar zan. A plazos pagatu gendun.

- Aurretik garbittu arropa-ta ze itten zenun, hemen bazenuten labaderon bat, edo Ezkion edo?

- Etxen, sukalden barrun. Lejian ordeztutako hautse ibiltzen zan.

- Bai, hori entzunda nao, bai, horrek izugarri txuritzen duela arropa ta.

- Zeoze beharko gendun ta, besteik ez zeon ta. Guk sukalden genduken.
- Eta eman ondo eskukin ta igurtzi ta...
- Sukalden oso leku ederra genduken Esan diot honei behin baiño gehio, pena ematen dit...
- (Senidea): Baiño hori zure etxen.
- Andondin. Bai, bai.
- Baiño hemen Igartubeitin?
- A bai, Igartubeitin bai, labadora-ta ekarri giñutzen laister.
- Bai, baiña hasieran egingo zenuten eskuz´e baita.
- Baita, bai, bai, bai.
- Udaran ondo, baiño negun...
- Ordun ordukoa, ordun ordukoa.
- Ño! Ura hotza egongo zan ba.
- Baiño aguantau ein behar ba.

17. Seme-alaben ikasketak

- **Erref:** EZK-004/021
- **Iraupena:** 0:05:57. **Hasi:** 00:35:00. **Bukatu:** 00:40:57

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Semeen ikasketez hitz egiten du, batak fraideetan eta besteak jesuitetan ikasi zuten. Orduko pasadizoak kontatzen ditu. Seme bat ikasketak utzi eta berehala ezkondu zen. Beti izan ziren ikasle onak. Alabak mojetan ikasi zuen eta gogorra egiten zitzaion. Pakitak beti bultzatu ditu ikastera, gogoko zuen berak ere eta haurrak zirenean kredoa eta dotrina irakurri ohi zien.

Transkripzioa

- Ta ze mouz semeak eta alaba hazitzen? Ondo? Ondo portau zien txikitan ta?
- Hoek?
- Seme-alabak eta.
- Bai, oiii, gaiña, nik semek hamar urtekin bialdu nittun bat frailetaa, bestea jesuitataa... Eske...
- Biali in zenittun? Biali?
- Bidali, baiño eak oso azkarrak zien eta nahi zuen. Guk obligau nada, para nada, obligazioz ezer ez. Periko `Txiki´ñeko horik amistadea zeukaten Jesuitakin eta bazekien gure semea bizkorra zala.
- Xabierrekin ai zea oain?
- Xabier ez, bestekin. Jesuitata bestea jun zan. Xabier jun zan a los Pasionistas.
- Baiño zaharrena ez da Xabier?
- Xabier bai, zaharrena Xabier.
- Osea, bata, Xabier, Pasionistatara...
- Eta Jesuitataa Iñaki.
- Osea, seminariora ikastera baita´re, ez?
- Bai, bai, ikastea, eta beti resultado onak eman zittuen horik, Beti, beti ikasten oso onak, mutil onak eta...
- Nora jun zien? Zein tokitara?
- Bat Gabirira, Gabirin zeren Pasionistak. Xabier horra. Eta bestea Loiolaa Jesuitakin. Jesuitataa bestea. Hola zan.

- Eta han ikasten ta...

- Han ikasten. Eta gero ze pasa zan ba? Xabierrek, gaiñea, abittue ta danak hartu zittun, e! Deuston edo Angosto. ¿Dónde es Mailo? Deusto o Angosto?

- (Senidea): Deusto.

- Deuston. Bai. Han izan giñen danok, famili guztie.

- Oseake fraile ein zan behintzat...

- Abittue. Hure aurea zijon, aurea zijon ya. Eta han. Eta gero... Eta Iñaki zan, zeara, Jesuitataa, berriz, horik Loiolan. Eta etorri da Arrupe.

- Arrupe? Zea, Jesuitan nagusie?

- Bai, nagusie. Eta harek esan omen zon mutilek alperrik zeuzkatela ta danak etxea, danak etxea bealdu zittuzten.

- Fraide gai gehiegi zegoela.

- Bai, bai, ez zien konbentzitzen, gaiñea. Gu bisitatzea ´re jun giñen; askotan juten giñen ta. Baten ez zeudela ondo ez zebiltzela ta etorri giñen disgustauta. Frailek zeren... ez zeren konforme "con nadie" ta ez zekien ze esan ´e guri ´re. Eta bueno. Guk beti esaten giñun: "zuek bizi behar zeate ta zuek elegittu". Guk sekula ez giñun behartu aurea segitzea ta holakoik, behin ere ez. Guk beti libertade hori, bai nere senarrak eta bai nik.

- Gero Xabierrek ya, zea, apaiz... atera in zan fraidetik eo utzi in zion elizai.

- Bai, bai, eske haiek ere asko atera zien ordun Pasionistatetik, bere lagunek-eta atera in zien.

- Bai, ta bera ´re bai.

- Bai, bera ´re atera in zan.

- Ta gero segittu zun ikasten edo?

- Ba bakuitz... Hori eak zeukaten gogo haundie ikasteko. Erreztasune. Amonak irakurtzeko bezelaxe horik ´e erreztasune ba. Bai. Eta heorik bakuitzek beren alderditi, zeatio guk ez genduken diruik.

- Ya. Eta bekak eta gauzak lortu zittuzten o nola edo hala konpondu zien eta ikasten segittu, ez?

- Ikasten, bai. Osea Javier beak irten zon ta gero hura ezkondu in zan gaiñea geroztik, geroxegon. Bai. Han emaztea etorri zan gure baserrira ´re etortzen zan ta ezautu gendun ta horik danak. Eta, bueno harekin, behintzat harekin ezkondu. Eta Iñaki, berriz, Jesuitana. Ba... Arrupek, beno, etxea bialtzeko. Bai. Eta gurea hain bizkorra eta ona ikusten zuen, ba, jesuita batek -Padre Abete zan hure, gaiñea, ez dakit bizi dan o... eta harek- eaman zon bere familiarte batea -en Andoain o holako herri bat da, hor da behintzat Villabona ondón behintzat- eta han urtebeten euki zon. Es que le daba pena el chico, bizkorra ta...

- Bai, balio duena eta etxera bialtzea...

- Balio duena ta... Bai, ba. Eta han euki zon behintzat. Gero handik ´e, han beti ezin ba segi, eta hura ´re bere kontua, bere kontua hasi zan ikasten. Bai horik bik bean kontua hasi zian ikasten. Eta...

- Osea, bi semek behintzat laster etxetik alde in zuten, o jun zien beren bizimodue ittea o...

- Bai, bai. Ikastea, ikastea, horik ikasten.

- Eta gero neska ere andereño da, ez? Ana Mari.

- Bai.

- Oseake, horrek ere... Horrek nun ikasi zun?

- Horrek monjatan, Zumarragan, monjatan. Bai, hure nik bialdu non. Baiño monjatatio ´re rekuerto onak ez zittuzten ekartzen, e! Nik ez dakit zer pasatzen zan, baiño...

- Gogor xamarrek igual monjak edo?

- Que no les gustaba hango izakerea.

- Bai, giroa ta...

- Giroa ez zaie gustau. No.

- Dena den, zuek sartu diezu hola pixkat ikasteko zera ´re bai, ez?

- E?

- Zuk pixka bat bultzatuko zenittun ikai zezaten.

- A! Hori bai. Hori bai.

- Txikitan-ta leitzen al zenien zuk? Oso irakurle ona ziñela esan dezu.

- Bai.

- Eta irakurtzen al zenizkien bertso zaharrak edo dotriña edo?

- Dotriñan erakutsi bai! Erakusten nien.

- Bai?

- Klaro, hoixe! Aurrena amak erakutsi behar txikik dianen.

- Bueno, baiño baserri askotan igual...

- Ez... baiño guren bai. Ni nola nitzen eta bi gizonezko bazeren laneako eta nik hori baneuken.

- Senarra eta bere anaia, ezta?

- Bai. Umei emateko. Hori.

- Eta ze irakurtzen zenien dotriña eta holako gauzak?

- Bai, bai, dotriñako gauzak dauzket oaiñ´e. Bueno, no todo, baiño kredoa, agurra, salbea, eta aita gurea eta gauza horik... nik ordun ikisita bezelaxe. Bai, ordun ikisita bezelaxe.

18. Baserritik baino eskolatik etorkizun hobe

- **Erref:** EZK-004/024
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:41:58. **Bukatu:** 00:43:49

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Semeek ez zuten gogoko baserriko lana, ikasketarako gehiago balio zuten. Senarrak eta koinatuak egiten zuten lan baserrian. Gazteek ez zuten bizimodua baserritik ateratzerik. Semeen inguruan hitz egiten du.

Transkripzioa

- Laurak, ez? Baserrin lan egin zuten txikitan, gero hasi zien ikasten...

- Bai, baiño Xabier, ez zon bat´e balio baserrin lana itteko. Ez, Xabierrek... Eta bestek´e ez zon gogokoa.

- Gaiñea, ikasteko aukera euki ezkeo ta azkarra izan ezkeo... Baserría lan gogorra da, e! Polita da, baiño...

- Gaiñea erreztasune zeukaten ta.

- Baiño senarra ta zea baserriko lanetan.

- Bai, bai. haiek bai. Ta, esan deana, fruta ipintzen. Koiñatuk zon frutako gogoa. Ta geo behiek gutxi, behiek ez zuen ezer ematen. Ta fruta´re... Fruta garaien, belarra ta danak izaten zien, ta se echaba a perder todo.

- Bai. Ez fruta ta ez belarra ta...

- Hori da. Hoixe, hoixe esan gendun.

- Bueno, baiño nola edo hala atea ziñaten aurrea behintzat.

- Bai, osea, semek eak. A! eta Luis Mari hau, Luis Mari... koiñatok nahi zon "bat behintzat etxen utzi beharko deu" esaten ziun "bat etxen behintzat". Eta, bueno, ba. Luis Mari Irimon –en la fabrica de Irimo– bazebilen lanen eta gustora zebilen. Eta Luis Mari han segitzea, ba. Baserrin gelditzea ez gendun nahi e, porque no... gazte batentzako ez zan ezer ateratzen baserrin, gure baserrin. Atera behar zan, baiño ez zan ateratzen, ez zuen hortaa eman ta. Ta Luis Marik fabrikan seitzea Irimon. Harentzako´re eskabide bat izan gendun, ya ni me acuerdo de dónde, baiño fraile edo

horitako bat.

- A! Baita?

- Baita, eskabidea, bai. Baiño no! Ez, hura behintzat ez, hura etxeako. Eta Luis Mari etxeako. Eta oso ona izan zan Luis Mari. Fabrikan iten zon eta gero etxea etortzen zanen´e, etxeko... launtzen ziun, belarra garaian ta holakotan. Laundu itten ziun guri. Eta jatorra, jatorra izan da Luis Mari oso.

19. Igartubeiti, garrantzi historikodun baserria

• **Erref:** EZK-004/027

• **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:52:33. **Bukatu:** 00:53:45

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Beren baserriak (Igartubeitik) garrantzi historikoa zuen arren, ez zuten sekula haren baloreaz pentsatu. Gaur ere haren ingurutik askotan pasatzen da, baina ez du faltan botatzen, oso zaharkitua baitzegoen utzi zutenean. Gaur bizi den etxetik ikusten du lehen bere baserria izandako hura.

Transkripzioa

- Bueno, Pakita, gero, ordun, ya hasi ziren aztertzen nola Igartubeitik zeuken bere fatxada berezi hori ta barruan Dolarea zan ta... Zuk ze pentsatu zenun hori guztikin? Porke pentsatu zazu bizi izan zarela urte askotan baserri oso balioso batean.

- Bueno, baiño...

- Zuri burutik pasatu´re ez hau, ez?

- Ez, ez, ez, ez. Zaharra zala ta que ya no... ez gendela gustora gu han.

- Baiña Igartubeiti zer zan eta leitu dezu gero paperetan eta jun zea ikustea eta esplikatu dizute zer daon han? Hau dolarea zan ta fatxada hau egurrezkoa ta...

- Bai hori. Beno, ez nahiz ni gehiegi barrura jun, baiño kanpon bai. Kotxen pasatzen naiz.

- Ta beituko diozu baserriari eta esango dezu "hau...?"...

- Bai, gertun dao ta etxetik, hemendik, hemendik ikusten det. Hemendik ikusten det nik hure. Eta oain...

- Kariñoa eukiko diozu, ba, bizitako...?

- Para nada! Kariñoa? Oso zahartuta [sentitzen non].

- Ya, gauza bat da...

- Etxe zaharra. Han... por no vivir allí, gu deseaten genden alde itteko.

- Eta hori ondo atera zan, ez?

- Bai, bai...

- Eta orain hemen bizi zea.

- Eta hemendik ikusten det.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-25

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com